

دوره آموزشی بهداشت محیط در بیمارستان

بهداشت محیط

پریسا گرمی

زمستان ۱۴۰۴

بخش دوم : نظافت ، گندزدایی و شستشو در بیمارستان

شستشو یا پاک کردن:

برطرف کردن کلیه مواد اضافه نظیر گرد و غبار، خون، مخاط و...از روی وسایل که اغلب با استفاده از آب و یک نوع ماده صابونی انجام می گیرد، این مرحله بایستی برای کلیه وسایل پزشکی که نیاز به گندزدایی و یا سترون سازی دارند نیز حتما انجام شود زیرا می تواند به طور موثری باعث کاهش میکروارگانیسم های موجود روی وسایل آلوده شود و در نتیجه مراحل بعدی (گندزدایی یا سترون سازی) سریعتر و موثرتر انجام شود.

گندزدایی:

نابودی اشکال رویشی بالقوه خطرناک و ارگانیسم های بیماری زا بر روی اشیاء بی جان را گندزدایی می گویند. یک عامل گندزدا الزاما سبب استریل شدن شیء نمی گردد و نمی تواند با اطمینان کافی کلیه میکروب ها را نابود کند، بلکه هدف از گندزدایی به حداقل رساندن خطر عفونت یا فساد محصولات است.

**تمیز کردن اولین و ضروری ترین گام قبل از هرگونه گندزدایی
و استریل سازی است.**

سطوح گندزدایی:

مواد گندزدا را از نظر سطح گندزدایی به ۳ دسته تقسیم می کنند:

گندزدایی سطح بالا:

کلیه اشکال میکروارگانیسم ها مثل باکتری های زایا، مایکو باکتریوم ها، ویروسها، قارچ ها و تعداد اندکی اسپور باکتری ها را از بین می برد ولی تعداد زیادی اسپور را نمی تواند نابود کند. مانند: گلو تار آلدئید، پراستیک اسید، پراکسید هیدروژن، فرمالدئید

گندزدایی سطح متوسط:

باکتری های زایا، مایکو باکتریوم ها، اغلب ویروسها و قارچ ها را از بین می برد ولی روی اسپور باکتری اثری ندارد) مانند محصولات کلردار، ترکیبات ید و یدوفورها (بتادین)، الکل ها (الکل ایزو پروپیل ۷۰درجه)

گندزدایی سطح پایین:

اغلب باکتری های زایا، تعدادی از انواع قارچها و ویروس ها را از بین می برد ولی اسپور باکتری ها، مایکو باکتریومها و انواع مقاومتر قارچها و ویروسها را نمی تواند نابود کند. مانند: فنل و ترکیبات فنلی، ترکیبات آمونیوم کواترنر (سورفکتانت ها)

طریقه مصرف گندزدایی کننده ها:

1. محلول کنسانتره (غلیظ):

ابتدا بایستی به رقیق سازی محلول کنسانتره اقدام شده و پس از تهیه محلول رقیق شده با غلظت مور نظر نسبت به غوطه ورسازی وسایل پزشکی حساس به گرما در زمان توصیه شده اقدام گردد.

1. محلول های آماده مصرف:

مواد آماده مصرف نیازی به رقیق سازی نداشته و فقط زمان ماند توصیه شده بایستی رعایت گردد.

طبقه بندی ابزار پزشکی براساس ریسک انتقال عفونت:

تقسیم بندی وسایل	مفهوم	سطح گندزدایی	مثال
وسایل بحرانی	وسایلی که وارد بافت استریل می شوند مثل سیستم عروقی بدن	پاکسازی و استریلیزاسیون	ابزار جراحی ابزار نمونه برداری از بافت زنده
وسایل نیمه بحرانی	وسایلی که در تماس با غشای مخاطی و پوست ناسالم بوده اما در آنها نفوذ نمی کند	پاکسازی و سپس گندزدایی سطح بالا	تجهیزات درمان تنفسی تجهیزات بیهوشی
وسایل غیر بحرانی	وسایلی که با پوست سالم تماس داشته نه غشای مخاطی و تماس مستقیم با بیمار ندارد	پاکسازی و سپس گندزدایی سطح پایین / متوسط	دستگاه نوار قلب لگن بیمار کمد ها

اصول استفاده از مواد گندزدا:

- قبل از شروع عملیات گندزدایی به وسایل حفاظت فردی مناسب کار (لباس و کفش کار، دستکش، پیشبند، عینک، ماسک و...) مجهز گردید.
- قبل از گندزدایی زدودن اجرام و آلودگی ها از روی سطوح و وسایل (برای افزایش تاثیر محلول گندزدا بر روی میکروب ها) ضروری است.
- نباید مواد گندزدا را با هم یا با مواد شوینده مخلوط نمود، به دلیل اینکه اثر گندزدایی آنها از بین می رود.
- از مواد گندزدا فقط در غلظت های توصیه شده استفاده گردد، و برای تهیه محلول های گندزدا حتما از پیمانه استفاده شود.
- از غوطه ور نمودن بیش از مدت توصیه شده وسایل در محلول های گندزدا خودداری شود.
- مواد گندزدا را در مکان های مناسب و در دمای مناسب نگهداری نموده و از قرار دادن آنها در محیط گرم خودداری شود در غیر این صورت اثرات محلول یا ماده گندزدا به سرعت از بین می رود.
- مواد یا محلول های گندزدا را در ظروف در بسته نگهداری نموده و بر روی ظروف حتما مشخصات محلول یا ماده گندزدا قید شده باشد.
- از تهیه بیش از اندازه مورد نیاز روزانه محلول های گندزدا که برای روز های بعد قابل استفاده نیستند جدا خودداری شود.
- بعد از انقضای مدت استفاده محلول های ساخته شده حتما آنها را دور ریخته و محلول تازه تهیه گردد..
- ثبت تاریخ ساخت و غلظت آن بر روی محلول هایی که قابلیت مصرف بیش از یک روز را دارند روی بطری آنها الزامی است.

گندزداها

غوطه ور سازی			سطوح و کف		
پرسیدین	سایاسپت	ونتی سپت ام پلاس	سولار سپت	ونتی سپت اف	وایتکس

وایتکس ۹ به ۱۰ (%): :

طرز تهیه: یک قسمت وایتکس غلیظ + ۹ قسمت آب
موارد مصرف: جهت گندزدایی لوازم و سطوح آلوده .

وایتکس ۱ به ۴۹ (%۲): :

طرز تهیه: یک قسمت وایتکس ۱۰ % (۱ به ۹) + ۴ قسمت آب
موارد مصرف: جهت گندزدایی لوازم و سطوحی که آلودگی واضحی ندارند و دارای آلودگی کمتر هستند.

وایتکس بعد از رقیق شدن بایستی بصورت روزانه تهیه شده و ماندگاری آن فقط ۲۴ ساعت است.

دستور العمل لکه زدایی خون و مایعات خطرناک بدن

اگر مواد ریخته شده کمتر از ۳۰ سی سی باشد

- ۱- دستکش و سایر وسایل حفاظت فردی پوشیده شود (رعایت احتیاطات استاندارد)
- ۲- خون و مواد آلوده با دستمال یکبار مصرف جمع آوری و پاک شود.
- ۳- محل مورد نظر با آب و دترجنت (صابون) شسته شود.
- ۴- با محلول هیپوکلریت سدیم (آب ژاول خانگی یا وایتکس) گندزدایی شود.

○ اگر سطح آلوده شده صاف باشد از رقت ۱۰٪ و در صورت داشتن خلل و فرج از رقت ۲۰٪ ماده گندزدا استفاده شود.

دستورالعمل لکه زدایی خون و مایعات خطرناک بدن

اگر مواد ریخته شده بیش از ۳۰ سی سی باشد

- ۱- دستکش و سایر وسایل حفاظت فردی پوشیده شود (رعایت احتیاطات استاندارد)
- ۲- ابتدا باید پارچه یکبار مصرف روی آن پهن نموده و موضع را بپوشانید.
(در صورتیکه خون و مایعات محتوی شیشه شکسته و اشیاء نوک تیز باشد با کمک پنس قسمت های شکسته را جمع نموده و به درون سiftی باکس انتقال دهید)
- ۳- روی پارچه وایتکس ۲۰٪ ریخته و ۱۰ دقیقه صبر کنید.
- ۴- با کمک پنس پارچه آغشته به خون را از سطح زمین جمع نموده و داخل سطل زباله عفونی بیندازید.
- ۵- با دستمال یکبار مصرف باقیمانده آن را جمع کرده و با آب و دترجنت محل را تمیز نمایید.
- ۶- در پایان کار محل را با محلول هیپوکلریت سدیم ۱۰٪ گندزدایی نمایید. (مانند شرح قبلی)

دستورالعمل استفاده از دستمال:

- دستمال‌های گردگیری و نظافت به تفکیک محل‌ها باید در بخش موجود باشد و کادر خدمات از دستمال‌های مربوطه جهت نظافت استفاده نمایند:

سفید:

-ایستگاه پرستاری، آبدارخانه، اتاق استراحت، داخل یخچال

آبی:

درب، دستگیره، شیشه‌ها، تجهیزات پزشکی

زرد: وسایل موجود در اتاق ایزوله و عفونی و الوده به خون و ترشحات بیمار، تخت‌ها، کات نوزاد، ویلچر، ترالی پانسمان، پایه سرم، برانکارد، کوتر